

הזירה הלשונית: סיכום העשור בלשון העברית

- מהן מילות הסלנג הפופולריות ביותר בעשור האחרון ("אחי")?
- באיזה קלישאות הרבינו להשתמש ("סוף הדרך")?
- איזה מילים לועזיות נכנסו ללקסיקון שלנו ("ריאליטי"),
- ואיזה ביטויים פוליטיים הכרנו לראשונה ("התנתקות")?

רוביק רוזנטל מסכם עשור (עתון "מעריב" 1 בינואר 2010)

עשר מילות הסלנג של העשור

1. **אָחִי** - הפנייה הישראלית האולטימטיבית, על תקן מגיפה.
2. **אָחֵלָה** - נהדר, ענק, וגם סתם בסדר.
3. **בְּקֵטְנָה** - קלישאת ההצטנעות הישראלית.
4. **בְּשָׁקֵל** - יש ממנו הרבה, אבל לא שווה הרבה.
5. **חופר** - כינוי גנאי מתפשט. פעם קראו לזה סתם נודניק.
6. **חֲנוּן** - ממשיכם הנאמן של היורם, הפראיר והלפלף.
7. **סבאבה** - המתחרה המר של אחלה בתחום השבחים.
8. **סרטים** - טירוף, בלבול זמני וסתם צרות קשות. נולד בניינטיז, התפשט בעשור החולף.
9. **פקאצות** - נערות שמנת שיצרו ברשת שפה חדשה ומווושלמת.
10. **תרגיע** - תגובה תוקפנית לשכן עצבני.

עשרת צירופי הסלנג של העשור

1. **אִו אָם גִּי** - קריאת התפעלות פקאצית, ראשי תיבות של Oh my god.
2. **אחד שידוע** - הטוקבקיסט הסמכותי.
3. **גבר גבר** - תרומת "ארץ נהדרת" למאצ'ו המקומי.
4. **יותר עדיף** - תרומת אורנה בנאי, לביטוי היסטוריה עתיקה.
5. **כנסו כנסו** - קריאת הקרב של הטוקבקיסט המאותגר.
6. **מרגיש לי** - קלישאה סוחפת בעברית מאונגלזת.
7. **סוג של** - עוד מוצר מעצבן בפס הייצור של "כזה כאילו".
8. **סוף הדרך** - ממשיכו הנאמן של "חבל על הזמן".
9. **פרידמנים ובובלילים** - אשכנזים חיוורי רגש וחלושי יצר לעומת מזרחיים חמים ועצבנים.
10. **שתי שקל** - הסמל הלשוני של הישראלי העילג.

עשר קלישאות העשור

1. **אדם נורמטיבי** - רצוי להיזהר ממנו, כנראה חשוד באיזה פשע.
2. **אין דברים כאלה** - דבר שבח או גנאי מופלג.
3. **אין עוד מלבדו** - קריאת המחזיר בתשובה בהיכל נוקיה.
4. **אנרגיות** - מורשת עידן הניו-אייג' שראשיתו בניינטיז.
5. **העם אמר את דברו** - חוק ההישרדות בפוליטיקה ובטלוויזיה.
6. **חיבוק** - מילת הקיטש הלאומי המכסה על כל קונפליקט ושסע.
7. **לייט** - הגירסה האנגלית לחפיף המסורתית. חרדי לייט, מתנחלים לייט, אנגלית לייט.
8. **מדהים** - השבח היחיד בזירה. הכול מדהים, עד ששום דבר לא מדהים.
9. **נתן מענה** - בדרך כלל בשלילה: לא נתן מענה.
10. **רוח גבית** - תמיכה במהלך כלשהו, מהטרור ועד ההתנתקות.

עשרת הטרנדים הלשוניים של העשור

1. **בניין הפעיל** - השלים, הפנים והצביע, מופץ גם על ידי שדרי טלוויזיה. ויש כבר התאכזבתי והתרגשתי.
2. **רשמתי, רשמתי, רשמנו** - הפועל "לרשום" משתלט על כל סוגות הכתיבה. עמוס עוז רשם בעשור הזה כמה ספרים שחבל"ז.
3. **שפת האינטרנט** - קיצורים, סמיילים, מספרים, שרשראות, ראשי תיבות, גירסה עברית לשפה הגלובלית החדשה.
4. **שפת עמק הסיליקון** - אנגלית במבנים מקומיים לשירות אנשי ההיי-טק. לקנפג את היוניקים ולקמפל או היוזרים.
5. **חידושים של סדרות טלוויזיה** - עבודה מאומצת להחזיר מילים וביטויים חדשים, מ"רק בישראל" ו"הרצועה" ועד "ארץ נהדרת". לא הרבה נשאר, אבל שימשיכו.
6. **הערבית הישראלית** - חדירה מאסיבית של עברית לדיבור הערבי המקומי, ואללה בסדר.
7. **מאבק נגד שלטי חוצות באותיות לועזיות** - התחיל בתל אביב, בינתיים בהצלחה חלקית.
8. **אתרים ללשון העברית** - תופעה מבורכת. פרויקט בן יהודה, אחל"ה, דורבנות והרשימה ארוכה.
9. **כינוסים ועצרות לכבוד השפה העברית** - יום השפה בכנסת, כינוס "לשון ראשון" בראשון, חגיגות הולדת לבן יהודה ועוד ועוד.
10. **צנועים ידועים** - פוליטיקאים שמנסים לעשות מחולשותיהם הון. אחד לא פופולרי, השני לא סחבק.

עשר המילים שנכנסו למילון במהלך העשור

1. **דבוראים** - הכוורנים החליטו על שם חי יותר למקצוע.
2. **חישוף** - מילת צבאית חדשה להורדת בתים וצמחייה באזור מועד לפורענות בטחונות.
3. **כתר** - עוד במילון הצבא החדש: סגירת יישוב מכל צדדיו. גם "כתר נושם".
4. **מאחז** - התנחלות בשלבי מעבר מכמה קרוונים ליישוב קבע.

5. ממ"ד - החדר החדש בדירה, מיותר כמו ערכת המגן.
6. נבצרות - מצבם הסדרתי של ראשי ממשלות ונשיאים.
7. סרכזות - המילה הכי מפחידה בגרעין האיראני.
8. עצמוני - פרצה לחיינו ביום שנעלם מהם אריאל שרון.
9. קיימות - המילה המובילה בעשור המהפכה הירוקה.
10. קראווילה - צורת מגורים המשלבת את הזמני והקבוע.

עשרת הביטויים הפוליטיים-בטחוניים של העשור

1. אזרחים חפים מפשע - הקורבנות הנמשכים של מלחמות המאה ה-21.
2. הון ושלטון - החיבור המנצח של העילית השלטת.
3. התנתקות - המהלך ששבר את הכלים במפת הסכסוך הפנימי והחיצוני.
4. לא בכל מחיר - המנטרה שנעם ואביבה שליט שומעים כל בוקר נוסף של גלעד בשבי.
5. מרחב התפר - שם יצירתי לגבול שאיננו גבול.
6. סיכול ממוקד - ביטוי מכובס שנזנח וחזר להיות סתם "חיסול".
7. כשל מערכתי - סיכום דברים האהוב על ועדות חקירה, מבקרי מדינה, מפקדים בכירים וכל מי שמתבקש לבדוק מה באמת קורה בשטח.
8. פשע מלחמה - תרומת המשפט הבינלאומי לתוכניות המסע של מנהיגי ישראל.
9. רגישות ונחישות - נוסחת הזהב של הצבא בתוכנית ההתנתקות.
10. רשת ביטחון - סוציאליזם נוסח קפיטליזם.

עשר המילים הלועזיות שנכנסו לשפה בעשור

1. אג'נדה - הייתה לכמה מנהיגים, אבל לא עזרה להם לשרוד.
2. הודנה - הפסקת אש נוסח הפלסטינים.
3. מגה - הגירסה האנגלית לתאוות ההפרזה הישראלית.
4. מנג'ר - פעם זה היה סתם מאמן. ההישגים לא השתדרגו עם התואר.
5. סָלֵב - ידוען, בדרך כלל מי שהופיע אתמול בטלוויזיה, היום במדורי הרכילות ומחר יחזור לאלמוניותו.
6. ספין - הסיכום הלשוני של יחסי עיתון ושלטון.
7. צונאמי - אסון טבע שהפך משל לחיינו המסתערים אל קיצם.
8. קמפיין - מסע הנבחרת לכישלון התורן.
9. רזולוציות - מונח עיצובי-דיגיטלי שהפך משל לחידוד מידע.
10. ריאליטי - מציאות נוסח תעשיית האשליות הטלוויזיוניות.

עשרה פעלים חדשים שנכנסו בעשור

1. לאַתַּרְג - לשמר מכל משמר את מי שחפצים ביקרו, הפרחים לאברמוביץ'.
2. לַדְּבַג - להסיר בגים. נפוץ בשפת עמק הסיליקון.
3. להַתְּקַמְּבַק - לחזור אל הבמות אחרי היעלמות ארוכה.

4. **לחזלש** - לחזור לשגרת החיים, בעיקר בצבא.
5. **למנפל** - לעשות מניפולציות. בממשלה ובקרבות הריאליטי.
6. **לסמס** - לתקשר, להעביר מידע, כל מה שנעשה פעם פנים אל פנים.
7. **לפצמר** - לזרוק פצצות מרגמה. זה לא אנחנו, זה הם.
8. **לצלתיק** - לצלצל ולנתק. אפשר גם לצנתק.
9. **לקמבן** - לעשות קומבינות, אחיו הקטן של "למנפל".
10. **לקנפג** - לעשות קונפיגורציות. עוד נציג לשפת עמק הסיליקון.

עשר השערוריות הלשוניות של העשור

1. במילון אבן שושן המעודכן מופיע הערך "כּוּסִית".
2. בטכניון חוזרים מאה שנה לאחור ומחליטים ללמד בגרמנית.
3. שיר של הראל מויאל נגנז כי שר "הפירה" במקום "הפירה".
4. אהוד ברק מעליב את ציפי לבני באמצעות שמה הרשמי "ציפורה".
5. גיגי פרס קורא לצפון אפריקאים בקדימה "פלנגות מצפון אפריקה".
6. השר לבטחון פנים יצחק אהרונוביץ מכנה קצין שלו "ערבוש".
7. עובדיה יוסף קורא למורים חמורים.
8. גלעד צוקרמן מזעזע את קהיליית הלשון ומציע לקרוא לעברית ישראלית.
9. האם קובי פרץ אמר "שלוחים" או "שלופים"?
10. מעיין חוודדה מודחת מ"האח הגדול" עקב נוהגה לקלל את דיירי הבית.

(שלחה: מרגלית מנדלסון)